

RAMSES

ERENLER REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
ARALIK 2015 - OCAK-ŞUBAT 2016

ÖZEL EĞİTİM

- İşitme Engeli, İşitme Kaybı Türleri ve İşitme Cihazı

- İşitme Engelli Bireylerin Ebeveyn ve Öğretmen İletişimi

- İşitme Kaybı Derecesine Göre Uygulanan Eğitim Programları

- Başarı Hikayeleri

- Özel Eğitim - Film ve Kitap

PDR

- Sorun Davranışları Anlamak

- Utangaç Çocukları Nasıl Destekleriz?

- Davranış Problemlerinde Çocuklarla İletişim

- İlkokullar ve Ortaokullarda Rehber Öğretmenlere Sık Gelen Sorun Alanları ve Olumlu Davranışsal Destek Planı Perspektifinde Sorun Alanların Sağaltımı

- PDR - Film ve Kitap

İŞİTME ENGELİ, İŞİTME KAYBI TÜRLERİ VE İŞİTME CİHAZLARI

Yazan: Elif BAŞ - Özel Eğitim Öğretmeni

İşitme Engeli Nedir?

İşitme engeli; işitme kaybının sebep olduğu bir iletişim sorunudur diyebiliriz. Bazı işitme kayıplarında birey işitme kaybının birazını kaybederken, Bazı işitme kayıplılar ise tamamını yitirmiş olarak karşımıza çıkıyor. Aşağıda ki yazıda ve tabloya baktığımızda işitme kaybını getirmiş olduğu duyma seviyesini ve işitme kaybının derecelendirilmesini de görebiliriz.

• Normal İşitme:

20 dBHL'ye kadar düşük sesleri duyabiliriz. Bu durumu da normal işitme olarak adlandırıyoruz.

• Hafif İşitme Kaybı:

Hafif işitme kaybında ise kulağımızda ki kayıp 25 - 39 dBHL arasındadır. Peki, hangi seslere tepki vermeyiz? Örneğin fısıltılı seslere, çok hafif olan yaprak hışırtısına, musluk sesi gibi küçük seslere tepki veremeyiz. Bunun yanında, gürültü

ortamlarda konuşmayı takip etmekte zorlanma gibi sorunlarla da karşılaşabilmekteyiz.

• Orta Dereceli İşitme Kaybı:

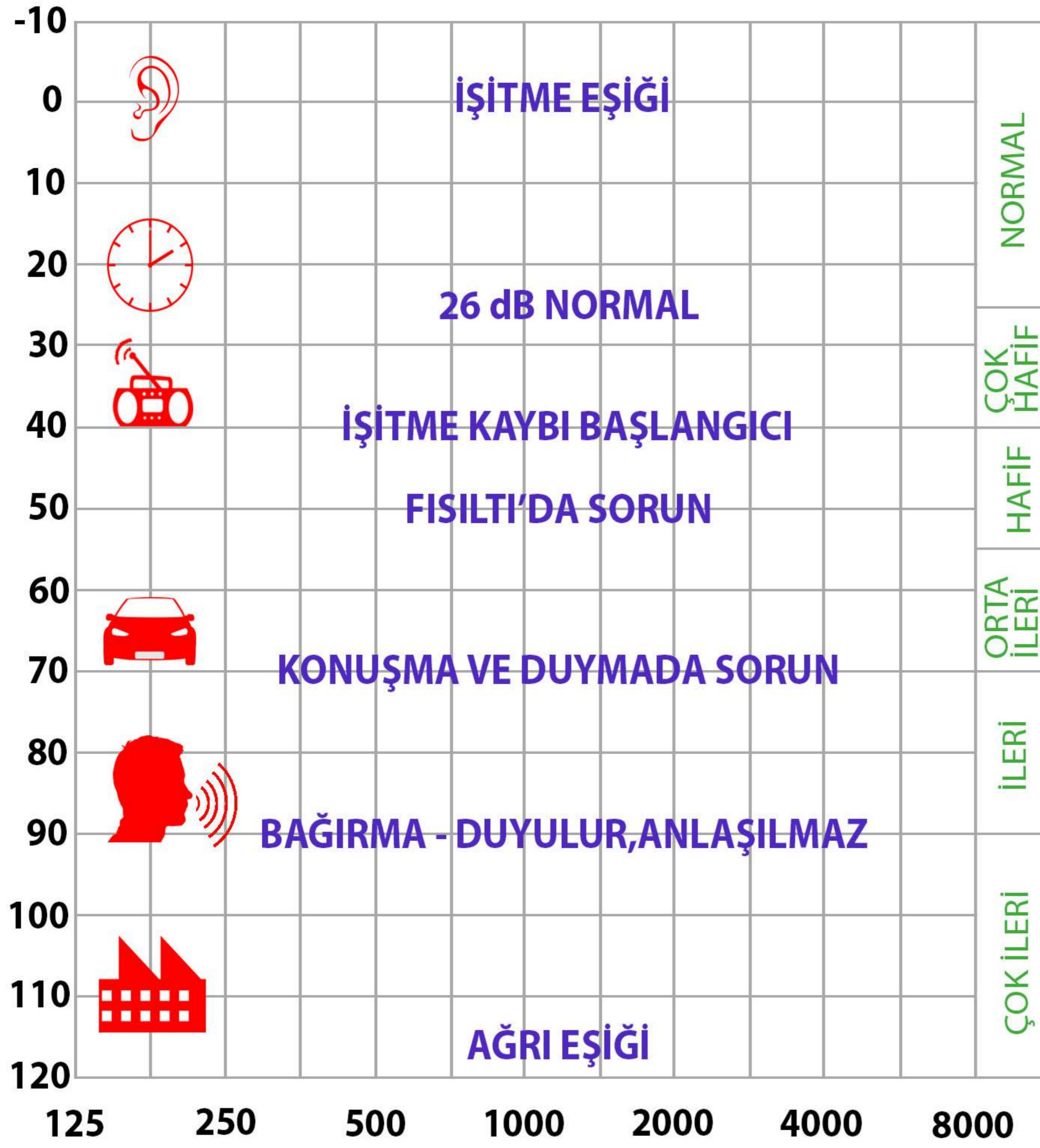
Orta derecede işitme kaybında ise kulağımızdaki kayıp;40 - 69 dBHL arasındadır. Orta derecede işitme kayıplı bireyler yakın seslere ve yüksek seslere tepki verebilmekte çoğu zaman ise dudak okumaya ihtiyaç duymaktadırlar. Ayrıca işitme cihazı olmadan konuşanları takip etmekte zorluk yaşarlar.

• İleri Düzeyde İşitme Kaybı:

İleri düzeyde işitme kayıplı bireylerde ise kayıp70 - 89 dBHL arasındadır. Konuşma seslerinin hiçbirini duyamazlar. Ancak çok yakınındaki kapı vurma, köpek havlaması gibi yüksek sesleri duyabilirler. Bu yüzden işitme seviyesi yükseltmek için de güçlü işitme cihazları veya implant gerekebilir.

• Ağır İşitme Kaybı:

Ağır düzeyde işitme kayıplarında işitme kaybı 90 dBHL'den başlar. Burada işitme kaybına sahip birey, konuşma seslerinin hiçbirini duyamadığı gibi ancak çok yakınında meydana gelen davul sesi gibi titreşimli kalın sesleri duyabilir. Bu yüzden daha çok dudak okuma, işaret dili veya implant kullanımına ihtiyaç duymaktadır.

KONUŞMAYI ANLAMADA
EN ÖNEMLİ FREKANSLAR

SADECE ÖZEL DURUMLARDA
CİHAZ KULLANILMALIDIR

İŞİTME CİHAZI KULLANILMASI
GEREKEN ALANI

İŞİTME CİHAZINA EK OLARAK
KONUŞMA, DUDAK OKUMA
EĞİTİMİ VERİLMELİDİR.

İşitme Cihazı Nedir?

İşitme cihazları özellikle kısmi işitme kayıplılar için önemli bir yardımcı alettir. Mevcut duyma yeteneğinin artırılmasında da yardımcı olur. Ayrıca işitme cihazları ortamdaki sesleri de artırır. Fakat unutulmamalıdır ki işitme cihazı asla normal duyan kulak yerine geçmez.

Tam işitme kayıplı ya da işitemeyenlerin işitme cihazlarını sözel dili anlamlandırmak için takmazlar. Ortam bulunan uyarıcı seslerini daha iyi anlamlandırmak için takarlar. Ancak işitme cihazlarının sürekli kullanımı burada önem teşkil etmektedir.

Bunun için işitme cihazlarının çocuk açısından benimsenmesi ailenin ve öğretmenlerinin elindedir. Elde ettiğim deneyimlerden yola çıkarak diyebilirim ki; İşitme engelli çocuk işitme cihazını aileye istediğini yaptırmak için kullanabilir. (özellikle küçük yaş grubu çocuklar) İstediyi olmayınca işitme cihazını çıkarıp atma, ağlama gibi davranışlar sergileyebilir. Burada önemli olan ebeveynlerin tutarlı davranışlarıdır.

İşitme ve Cihaz Kullanımındaki Doğru ve Yanlış Bilgiler

Halk arasında bazı yanlış bilgiler ve inanışlar vardır. İşitme ve konuşma problemi olanlara karşıda bir takım yanlış inanışlar ve bilgiler karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda yer almaktadır

YANLIŞ: Şimdilik bu şekilde idare edip az da olsa duyabiliyorum. İşitmem iyice azalsın da sonradan kontrol olurum veya duruma göre işitme cihazı kullanırım.

DOĞRU: İşitme kaybının erken teşhis ve tedavisi, eğer mümkün ise tıbbi tedavi ile düzelebilir, işitme cihazı ise daha verimli sonuç alınmasını ve iletişimi sağlayacaktır.

YANLIŞ: Eğer işitme cihazı kullanırsam işitme kaybım daha da artarsa!

DOĞRU: Doğru uygulandığı ve doğru kullanıldığı zaman asla işitme cihazları işitme kaybına neden olmaz. Tam aksine anlamayı kolaylaştırmaktadır **YANLIŞ:** Erken yaşta işitme cihazı takarsam alışkanlık yapabilir.

DOĞRU: İşitme cihazları alışkanlık yaratmaz. İşitme cihazı ile çevremizi daha rahat algıladığımızdan dolayı ve yaşam kalitemizi artırmak için işitme cihazı kullanmayı tercih etmeliyiz.

YANLIŞ: Bütün işitme cihazları aynı işi ve işlevi görür.

DOĞRU: İşitme cihazları, işitme kaybının özelliğine ve türüne göre seçilir ona göre programlanır. Bu sebeple işitme cihazı almadan önce mutlaka odyolog tarafından işitme testinin yapılması ve kayba göre uygun işitme cihazı verilmesi gerekir.

YANLIŞ: Çocuk şu anda küçük biraz daha büyüsün, belki işitmesi zamanla açılır ve duyar.

DOĞRU: Sensori-neural işitme kayıplarında, işitmenin kaybının eski haline gelmesi mümkün değildir. Çocuğun işitmesi belki düzelir diye işitme cihazı kullanılması eğer geciktirilirse çocuğun çevresel sesleri öğrenmesi daha da zor olur ve konuşma bozukluğu da ortaya çıkar ve konuşması anlaşılır olmaktan çıkar.

YANLIŞ: Çocuk biraz daha büyüsünde, şimdi işitme cihazı kullanmayı bece-remez.

DOĞRU: yeni doğan işitme taraması ile işitme engeli erken teşhis edilebilmekte ve uygun cihazlandırma yapılabilir. Erken eğitim ile de dil gelişimi açısından daha da ilerleme kaydedilebilmektedir.

YANLIŞ: Çocuğumun abisi de zaten geç konuşmuştu veya akrabalarından da geç konuşanlar var bizim çocukta zamanı gelince konuşur. Biraz daha büyüsünde sonra doktora gideriz.

DOĞRU: Kesinlikle çocuklar doğar doğmaz işitme testleri yapılmalı ve kontrol edilmesi gerekir. İşitme kaybının geç konuşmayla hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Çocuğun annesinin geçirdiği bir rahatsızlıktan dolayı işitme kaybı olabilir, ateşli hastalıktan, doğuştan ya da kalıtsal da olabilir. Geç kalınmaması çocuğun bir an önce tanısının konması konuşmayı daha erken öğrenmesine de yardımcı olacaktır. Böylelikle kendi yaşlılarından kopmamış olacaktır.

Kaynakça:

<http://www.tiu.org.tr/turkce/content/view/44/81/>

http://www.isitsel.com/isitme_cihaz_i_nedir_ne_ise_yarar.html

http://www.isgumerisitme.com/dogrular_ve_yanlislar/

Görsel Kaynaklar :

http://muzeiko.com/blog/wp-content/uploads/2014/12/9519952_1.jpg

http://bsit2block2.weebly.com/uploads/2/6/8/9/26898548/7057418_orig.jpg

http://www.nhs.uk/Livewell/hearing-problems/PublishingImages/hearing-aids_377x171_CRAA9C.jpg

İŞİTME ENGELLİ BİREYLERİN EBEVEYN VE ÖĞRETMEN İLE İLETİŞİMİ

Yazan: Elif BAŞ - Özel Eğitim Öğretmeni

Öğretmenlere Öneriler

İşitme engelli öğrencisi olan öğretmenler çoğu zaman sınıfta ona nasıl yaklaşılabileceği konusunda endişe yaşarlar. Aşağıda işitme engelli öğrencisi olan öğretmenlere bir takım öneriler yer almaktadır. Bunlardan en önemli olanlarını maddeler halinde sıralanmış bir şekilde görebiliriz. Unutulmamalıdır ki işitme engelli çocukların zihninde herhangi bir problemi yoktur. İşitmesine bağlı olarak akranlarına göre ortaya çıkan akademik gerilikler yaşanabilir. Ama gerekli ortam sağlandığında bu en aza indirgenbilir.

1. İşitme engelli çocuklar için sınıfta en uygun oturma yeri ayarlanmalı, öğretmene en yakın bulunan ve onu en iyi şekilde görebileceği bir yere oturtularak göz önünde bulunması sağlanmalıdır.

2. İşitme engelli çocukla iletişim kurarken ona dinlemesi ve düşünmesi için zaman tanıyınız. Çocuğuna söylediğinizi

konuyu anlayıp anlamadığını araştırın, çocuğa kısa sorular sorun ve size doğru cevap verip vermediğini inceleyin.

3. İşitme engelli çocukların kendilerini anlatmada zorluk çektiğini hepimiz biliyoruz, bu yüzden sınıfta onlara daha biraz daha fazla zaman ayırmamız ve kendisini ifade edebileceği farklı yollar anlamaya çalışmamız gerekir.

4. İşitme engelli çocukların ilgi-yeteneklerini en iyi şekilde kullanabilmeleri için çocuğu pek çok yönü ile değerlendirin ve ona en uygun olan eğitim programlarını saptayın. Bu durumda muhakkak aile ve diğer derslere giren öğretmenlerle işbirliği yapılması gerekmektedir.

5. İşitme engelli (ağır işiten) işitme cihazı kullanıyorsa müzik yeteneğini geliştirmeye ve program dışı grup faaliyetlerine katılmaya yönlendirin.

6. İşitme engelli çocuklar öğretmeni tarafından zamanında fark edilmez ve gerekli önlem alınmazsa bu engelinin dışında bir takım uyum güçlükleri geliştirebilirler. İşitme engelli çocuk bu engeli gizlemek için yalnızlığı yeğler. Sınıf içinde geçen konuşma, tartışma, soru ve direktifleri anlamayabilir. Bu anlamayı onu alay konusu haline getirebilir. Öğretmen bunları dikkate alarak, sınıfta bazı önlemler almalıdır. İşitme engellilere yönelik çeşitli animasyonlar izletilerek farklılık sağlanabilir.

7. İşitme engelli olan çocuklar sınıftaki etkinlikleri ya gözle ya da sürekli ve zorunlu bir dinlemeyle izlemeye çalışacaklarından dolayı bu çocuklar diğer öğrencilerden daha çabuk yorulabilirler. Bu husus öğretmen tarafından dikkate alınmalıdır.

8. Koklear implantlı (biyonik kulaklı) çocuklarda ise, implantlı olan kulağına doğru konuşmayı unutmayın. Gerektiğinde FM cihazını takın.

9. Sınıftaki diğer normal işiten çocukları işitme kaybı hakkında bilgilendirin. Gürültülü ortamların işitme kayıplı öğrenci için ne tür zorluklar çıkarabileceğini açıklayın. Gerekirse bunula ilgili duygudaşlık çalışmaları yapılabilir.

10. Çocuğun dikkatini topladığından emin olun. Gerektiği zamanlarda çocuğun adıyla hitap ederek “dinliyor musun?”, “dinledin mi?” gibi uyarılarda bulunabilirsiniz.

11. Tüm sınav tarihleri, ödevler, yapılması gerekenler, vb. bilgileri tahtaya yazın.

12. Önemli konular ve konuyla ilgili ke-

limeler, konu başlamadan önce eve de gönderilmeli ki, işitme kayıplı öğrenciniz bu konulara önceden hazırlanabilsin. Unutmayın ki, bazı kelime ve konseptlerle öğrenciniz ilk defa karşılaşabilir.

13. İşitme kayıplı öğrenciniz şaşırılmış, kafası karışmış görünüyorsa, söz konusu soru ya da bilgiyi aynen tekrarlamak yerine, cümleyi biraz değiştirerek anlatınız. İpuçları vererek de yardımcı olabilirsiniz.

14. Eğer çocuk bir soruyu cevaplamıyorsa, aynı soruyu başka bir öğrenciye cevaplandırarak ona örnek oluşturun ve soruyu tam olarak anladığından emin olun. Halen problemler yaşanıyorsa, konunun tekrarlanması gereği aile ve eğitim odyoloğu ile paylaşılmalıdır.

15. Tahtaya yazı yazdığınız sıralarda, arkanız dönük konuşmamaya gayret gösterin.

16. Disiplin konusunda, işitme kayıplı öğrencilere, diğer çocuklara yaklaşıldığı gibi davranılmalıdır, çünkü onlar da sınıf ve okul kurallarını anlayabilmektedirler.

17. Çocuğun sınıf içi durumuyla ilgili aileye ve uzmanlara yönelik, kısa ve önemli gördüğünüz noktaları vurgular nitelikte günlük notlar tutun.

18. Çocuğun cihazında, pil dışında bir problem olduğunu düşündüğünüzde, aileyi ve odyoloğu derhal bilgilendirin.

EBEVEYNLERE ÖNERİLER

Çocuğunuz ile iletişim kurarken, bazen beklediğiniz tepkileri alamamanız normaldir. Çocuğunuzun bazı durumlarda size bakmaması, ses çıkarmaması ya da buna benzer tepkileri vermeme beklenen bir durumdur. Önemli olan, bu durumların sizin çocuğunuzla olan iletişiminizi azaltmamasıdır. Çocuğunuz ilk dönemlerde, her ne kadar beklediğiniz tepkileri veremese de, sizinle iletişime açıktır. Bunu kesinlikle unutmamamız gerekir.

Çocuğunuzla iletişim kurmaktan vazgeçmeyin. Göz kontağı kurun, ona dokunun ve dikkatini çekmeye kendinize

yönlendirmeye çalışın. Çocuğunuz size bakarken ona gülümseyin, yanağına dokunun, onun ilgisini çekmeye çalışın. Yüzünüzle yapacağınız komik ifadeler onun ilgisini çekecek ve size tepki vermesini sağlayacaktır. Çocuğunuz ile iletişim kurmakta güçlük yaşıyorsanız, aşağıda maddeler

halinde yer alan, maddelerle iletişim kurmayı deneyin. Çocukların her zaman anne ve babalarıyla iletişime açık olduklarını unutmayın.

Uygun şekilde yaklaştığınız zaman, çocuğunuz beklediğiniz şekilde sizinle iletişime geçmeye çalışacaktır. Burada sabırlı olunması gerekmektedir.:

- Çocuğun dikkatini çekmek için el ve ayaklarına dokunun, okşayın, gıdıklayın, sağa sola hareket ettirin.

- Çocuğun yüzünü, annenin yüzünü görebileceği bir pozisyonda tutun ve onunla boy hizasına gelerek konuşun.

- Çocuğun görsel alanı içinde ya da bebeğin ilgilendiği nesneyle ilgili konuşun.

- Pozitif ve çocuğa değişik gelecek ilginç yüz ifadeleri yapın.

- Çocuğun ilgilenebileceği renkli hareketli nesnelere dikkatini çekin.

- Uzun ve karmaşık cümleler yerine, kısa ve basit mesajlar içeren ifadeler kullanın.

Bir nesneyi göstermeden önce ve gösterdikten sonra nesnenin adını ifade edin. Çocuğunuzla iletişim kurarken dikkat etmeniz gereken en önemli nokta; çocuğunuz size bakarken onunla

konuşmanız, çocuğunuzun dikkatini çekmeyebilir. Çocuğunuz size yönele- ne kadar bekleyin ve göz kontağı kur- duktan sonra iletişime geçin. Bu çok et- kili bir yöntemdir. Özellikle çocuğunuzun konuşmaya başladığı dönemlerde, be- lirlili kelimeleri öğrenmesi için de oldukça faydalı olacaktır

İşitme Kayıplı Çocuğın Bulunduğu Ortamın Düzenlenmesi

Çocuğunuzun içinde bulunduğu or- tamda bazı özel düzenlemelerin yapıl- ması, onun gelişimi için oldukça faydalı olacaktır. Çocuğın bulunduğu ortam-

Kaynakça:

<http://www.bizimailimizrehabilitasyon.com/faydalı-bilgiler/isitme-egitimi/isitme-engelli-bireylerde-kaynastirma-egitimi>

<http://bilmiyorsan.com/koklear-implant-takan-kizi-icin-kafasina-dovme-yaptiran-super-baba/>

<http://www.tarikakay.com/?pnum=31&pt=%C4%B0%C5%9Fitme+Engellilerin+E%C4%9Fitimi>

Görsel Kaynaklar:

<http://ais.southampton.ac.uk/files/2013/04/SOECIC135.jpg>

https://www.oogvoororen.nl/uploads/tiny_mce/Schermafbeelding_2014-05-12_om_16.59.30.png

http://www.medgadget.com/img/2IN20080902-01_300dpi.jpg

https://web.sikkasoft.com/wp-content/uploads/2013/11/Fotolia_30857553_L-1.jpg

da çok uyarıcı olmamasına dikkat edil- melidir. Bu sebeple öncelikle, çocuğ- nuzun bulunduğu ortamda, resimler, baskılar, posterler, kitaplar, çizimler, fo- toğraflar gibi malzemeler olmalıdır. Do- ğal yoldan o resimle bakarken çocuğ- u sıkmadan nesnelere hakkında konuşula- bilir. Arka arkaya "bu ne?" demek ye- rine çocukla o nesneyle ilgili daha çok cümle kurarak o nesnenin adını öğrete- bilirsiniz. Örneğin 'masa' kelimesi hakkın- da -Bak orda bir masa var-kırmızı masa -masaya kalem koyalım mı?- masanın altında ne var acaba?... Gibi kısa cüm- lelerle o nesnenin daha çok kullanımını sağlayabilirsiniz

Çocuğunuza sağlayacağınız bu zen- gin çevre, onun oyun aracılığıyla çok daha rahat, hızlı ve kalıcı bir şekilde öğrenmesini kolaylaştıracaktır. Ayrıca mümkün olduğunca çok ses dinletmeli- siz. Su sesi, tencere sesi, tabak sesi, su kaynaması sesi gibi aklınıza gelebilecek her türlü sesi dinletiniz. Çocuğunuzun et- rafında bulunan yetişkinlerin onunla sık ve uygun şekilde iletişim kurması, çocu- ğunuzun onları örnek

olarak benzer şekilde iletişim kurmaya çalışmasını sağlayacaktır. Unutmamalı- sınız ki, çocuklarınız gelişimleri süresince, çevrelerindeki yetişkinlerin davranışlarını kendilerine örnek alırlar. Sizler ne kadar uygun iletişim davranışları gösterirseniz, çocuğunuz da o derece uygun iletişim davranışları sergileyecektir.

İŞİTME KAYBI DERECESİNE GÖRE UYGULANAN EĞİTİM PROGRAMLARI

Yazan: Elif BAŞ - Özel Eğitim Öğretmeni

İşitme engelli çocukların işitme kaybı dereceleri arttıkça kullanılan iletişim modelleri ve eğitim teknikleri de bu nedenle farklılık gösterir. Orta derece de işitme engeline sahip bir çocuk okuma anlama, duyduğu sesi anlamlandırma, kelime hazinesini zenginleştirme, konuşmaz bozukluğu terapisi gibi eğitimleri de ek olarak almalıdır. Bunun yanı sıra okulda buluna öğretmeninde programa dahil olması gerekmektedir.

İleri ve çok ileri derecede işitme kaybına sahip çocuklar okul yaşantısı sürecince özel eğitim programlarına ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanında işitme kaybı 80-90dB de yaklaştıkça işaret dili de eklenmesi çocuk açısından yararlı olacaktır. İşitme kayıplı birey için okul seçimi yapılırken de dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Bunlardan en önemlilerinde biri takvim yaşının okul yaşı seviyesinde bulunması değil lisan ve konuşma yaşının okul yaşantısına devam edebilme ve sürdürebilecek seviyede olması-

dır. Burada ailenin katılımı okul seçimini etkileyen unsurlar arasındadır Bu kriterleri taşıyan çocukların normal işiten çocukların eğitim aldıkları okullarda (kaynaştırma) eğitim yaşantılarına devam edebilmektedir. Sakarya'ya yen yakın olarak İzmit'te bulunan Karamürsel Marmara İşitme Engelliler İlköğretim Okulu ve A.Gazanfer Bile İşitme Engelliler Ortaokulu vardır. Ayrıca işitme engellilere yönelik çok programlı liseleri de bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

Bursa

Duyum İşitme Engelliler İlköğretim Okulu:

Telefon: 0224 22 03 19 – Osmangazi

İbn-i Sina İşitme Engelliler İlköğretim Okulu:

Telefon: 0224 612 03 82 – Mustafa Kemal Paşa

Eskişehir

Ahmet Yesevi İşitme Engelliler İlköğretim Okulu:

Telefon: 0222 335 50 18

İstanbul

Dosteller İşitme Engelliler İlköğretim Okulu:

Telefon: 0216 358 09 61 – Kadıköy

Halıcıoğlu İşitme Engelliler İlköğretim Okulu:

Telefon: 0212 230 50 79 – Beyoğlu

Mimar Sinan İşitme Engelliler İlköğretim Okulu:

Telefon: 0212 521 95 34 – Fatih

Vezneciler İşitme Engelliler İlköğretim Okulu:

Telefon: 0212 528 60 19 – Eminönü

Yeditepe İşitme Engelliler İlköğretim Okulu:

Telefon: 0216 433 32 66 – Beykoz

Yunus Emre İşitme Engelliler İlköğretim Okulu:

Telefon: 0216 364 65 73 – Ümraniye

İşitme Engelliler Çok Programlı Lisesi:

Telefon: 0212 525 65 67

İzmir

Kordon İşitme Engelliler İlköğretim Okulu:

Şehit Oktay Ardıç İşitme Engelliler İl-

köğretim Okulu:

Telefon: 0232 581 20 18 – Bornova

Tülay Aktaş İşitme Engelliler İlköğretim Okulu:

Telefon: 0232 339 78 26 – Bornova

M.E.B. İşitme Engelliler Çok Programlı Liseler

Mert Öztüre İşitme Engelliler Çok Programlı Lisesi:

Telefon: 0232 687 10 27

Afyon

Eber İşitme Engelliler Çok Programlı Lisesi:

Telefon: 0272 216 10 70 – Bolvadin

Isparta

Senirkent İşitme Engelliler Çok Programlı Lisesi:

Telefon: 0246 511 29 99

Mersin

Akdeniz İşitme Engelliler Çok Programlı Lisesi:

Telefon: 0324 229 34 41

Kayseri

İşitme Engelliler Çok Programlı Lisesi:

Telefon: 0352 337 28 82

Ordu

Nuriye-Halit Çebi İşitme Engelliler Çok Programlı Lisesi:

Telefon: 0452 233 11 05

BAŞARI HİKÂYESLERİ

Yazan: Ayşe Nuray YAZICI- Özel Eğitim Öğretmeni

İnsanlar vardır ki, yaşamları boyunca hiçbir açıdan engellenmemiş vücut fonksiyonlarının hiçbir eksikliğini hissetmemiş, yaşamı bir engele takılıp onu düşürmemiş oldukları halde bu dünyadan hiç yaşamamış gibi ayrılırlar ve geride ne bir iz, ne bir eser, ne de bir isim bırakırlar.

Öyle insanlar da vardır ki, engelli olmalarına rağmen adlarını altın harflerle tarihe yazdırarak yüzyıllar boyunca kendilerinden bahsettirirler. Bu sayımızda sizlere kısıtlanmış, engellenmiş, takıldıkları halde düşmemiş ve yeniden ayağa kalkmış yaşamları ile bizlere umut ışığı

olan bu başarılı insanlardan 3 tanesini tanıtalım istedik:

Helen Keller

Helen Keller 1880 ve 1968 yılları arasında yaşamıştır. Hem işitme engelli hem dilsiz hem de görme engelli olan ABD asıllı bir pedagoğtur. Bebeklik çağından itibaren kör-sağır ve dilsiz olması, onu pek çok meslektaşından ayıran önemli özelliğidir. Helen, zorlu eğitim hayatından mezun olduğunda lisans derecesi alan ilk kör-sağır kişi unvanını kazanmıştır.

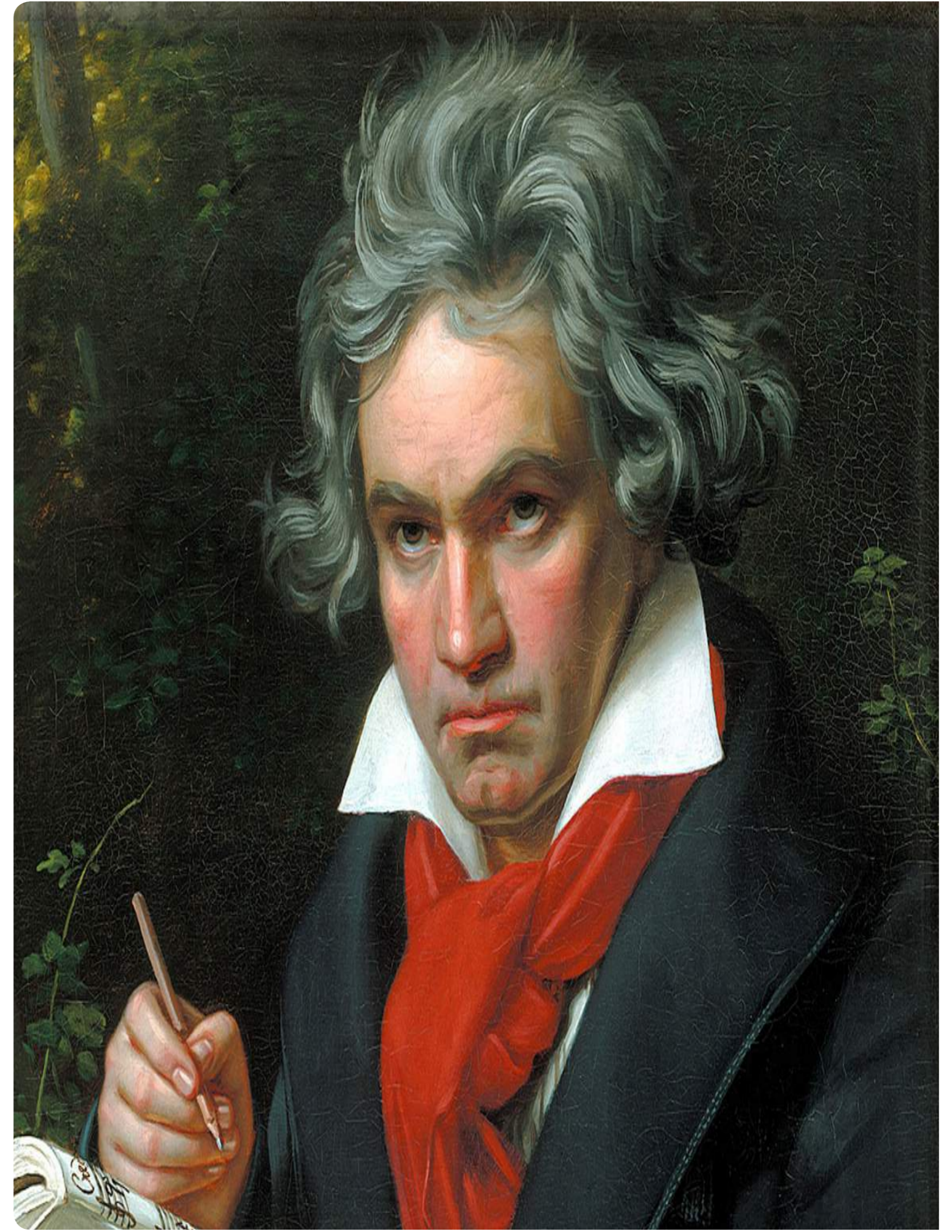
Resmi eğitimi burada bitse de hayatı boyunca pek çok üniversiteden onursal doktora derecesi almış, engellerine rağmen başardıkları, onu efsanevi bir kişilik haline getirmiş, yaşadığı döneme ve asırlar sonrasına çok başarılı eserler bırakmıştır. Helen Keller görme engelli olduğu halde engeli olmayan insanlardan daha çok kitap okumuş ve 88 yıllık yaşamında koklayarak dokunarak hayatı anlamaya çalışmış “, Benim Dinim, Öğretmen Anne Sullivan, Karanlığın Dışında, Taş Duvarın Şarkısı, Yaşadığım Dünya, Her şey Su ile Başladı ve Optimizm” gibi 10 tane de kitap yayınlamıştır. Üniversite eğitimi sırasında Helen, hayat hikâyesini kaleme almış. Hem normal, hem braille daktilosu ile yazdığı bu kitabı 1903’te yayımlamıştır. “Hayatımın Öyküsü” adlı bu kitabı başlangıçta çok satılmasa da sonradan bir klasik haline almış ve 50 dile çevrilmiştir. İnsanlar arasında adaletsizliklere savaş açan Helen Keller buna rağmen insanın üretebileceğini “Eğitim Her Engeli Aşar” inancı ile kendisi gibi görme engelli ve işitme engellilerin eğitimle kimseye muhtaç olmadan yaşayabileceğini ispatlamıştır. Hem yazmış hem konuşmuş herkese umut aşılayan konuşmaları ile destek olmuştur.

Şimdi en küçük zorluklarda mücadeleden ve gelişim yolculuğundan vazgeçen gençler Helen Keller’ in hayatını ibretle okumalıdır.

Ludwig van Beethoven

1770 ve 1827 yılları arasında yaşayan Ludwing Van Beethoven gittikçe artan işitme engelini rağmen müzikte günümüze kadar gelen meşhur eserler vermiştir. 8 kardeşi, fakat bunların hepsinin

de kendisi gibi engelli olan bir ailenin çocuğudur. İlk müzik öğretmeni babasıdır. Alkolik bir müzisyen olan babasının Beethoven’ a piyano eğitiminde çok sert ve acımasız davrandığı bilinir. Beethoven, başlarda besteci olarak değil piyanist olarak adını duyurmuştur. Daha sonra yaptığı bestelerle klasik müziğin 19. yüzyılın sonuna kadar yaşayan tüm müzisyenlerini etkilemiştir. Yaşamı bo-

yunca sağlık problemleri çeken Beethoven 1817’de tamamen sağır olmuştur. Bu dönemden sonra sağırlığı müzik yaşamını hiçbir şekilde etkilememiştir. 9. senfoniye sağırlık döneminde bestelemiş seslendirirken orkestrayı yönetmiştir. Bu konseri dinleyenler Beethoven i ayakta alkışlamışlardır. Duyma yetisini tamamen kaybetmesine rağmen oluşturduğu bu senfonisi en çok bilinen ve bugün Avrupa Birliği marşı da olan en çarpıcı

senfonisidir.

Beethoven'in hayatı bize insan isterse işitme engelli olmasına rağmen besteler yapabileceğini ve bu alanda dünyaca tanınan eserler verebileceğini göstermektedir.

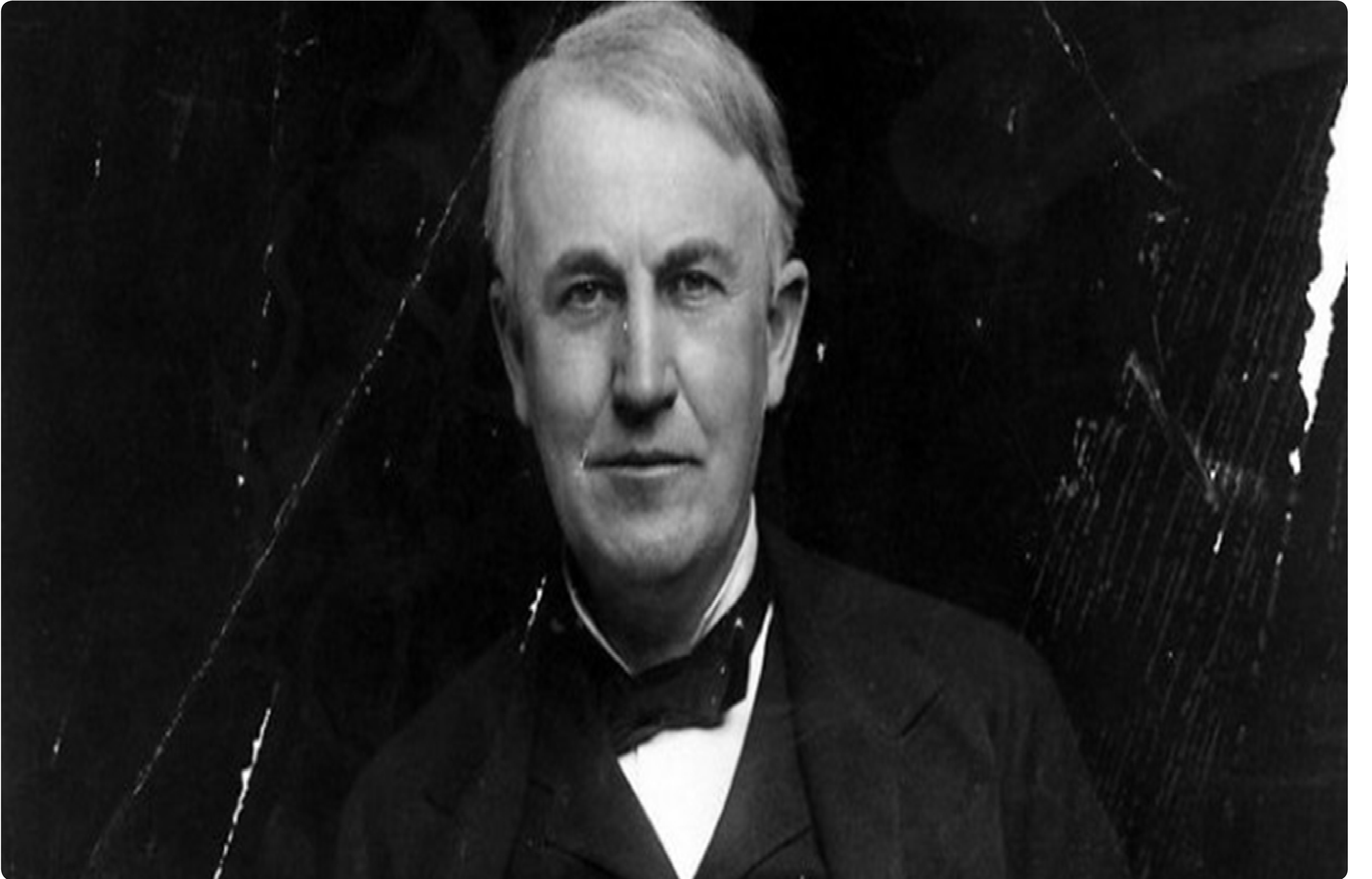
Thomas Edison

1847 ve 1931 yılları arasında yaşamış olan Thomas Alva Edison birçok buluşa imza atmasına rağmen biz onu ampulü bulan adam olarak tanırız. Edison çocukluk yıllarında geçirdiği tren kazasında ömür boyu ağır işitmesine yol açacak biçimde yaralanmıştır. Bundan sonraki yaşamında işitme engelli olmasına

rağmen hayatının en verimli ve mucitliklerle dolu yaşamını geçirmiştir.

İşitme engelli olması onu umutsuzluğa sürüklemeyebilir ve bu onun yalnız kalarak yeni icatları için düşünmesine ve kendini geliştirmesine sebep olur.

Ampulü bulmak için 2000 deney yaptığı söylenmektedir. Başarısız deneylerden sonra deneyleri bırakmasını söyleyen dostlarına "Ben başarısızlığa uğramadım, 2000 tane tecrübem oldu" sözü meşhur olmuştur. İşitme engeline rağmen 2500 e yakın buluşun patentini almıştır ve gramafonun da mucidi olarak bilinmektedir.

Kaynakça:

<http://blog.radikal.com.tr/kultur-ve-sanat/dunyadan-10-unlu-engelli-12090>

Görsel Kaynaklar :

http://4.bp.blogspot.com/-BOeeLDB47WQ/VO-eJdWSVTI/AAAAAAAAAXo/oUEojBonZGk/s1600/Helen_Keller.jpg

<https://s3.amazonaws.com/classconnection/49/flashcards/9381049/jpg/beethoven-1515AEB618078BB53B6.jpg>

<http://feelgrafix.com/955778-thomas-edison.html>

FİLM& KİTAP KÖŞESİ

Yazan: Ayşe Nuray YAZICI- Özel Eğitim Öğretmeni

BANA GÖZ KULAK OL (1989)

Tür:Aksiyon, Komedi, Suç **Süre:** 103 dk

Film biri kör, diğeri sağır iki kafadarın maceralarından oluşuyor. Kendini doğduğundan beri beyaz zanneden zenci bir kör ve dudak okumada ustalaşmış bir sağır...Filmde bu kusurlarını kabul etmeyen iki arkadaşın başına gelen komik olaylar zinciri birbiri ardına sıralanıyor. Bir adam öldürülüyor. Cinayetin tek tanıkları sağır olan Dave Lyons (Gene Wilder) ve kör olan Wallace 'Wally' Karue (Richard Pryor) dir. İki sıra dışı adam el ele vererek suçlularla mücadeleye başlıyorlar. Gene Wilder ve Richard Pryor ikilisinden harika bir komedi. Gerçek hayatta kimsenin başına gelmemesini umduğunuz ancak şu filmde bu iki insana nasıl gülebileceğinizi anlayamayacağınız bir durum. Bir kör, biri sağır.. Bu ikili el ele verirse başarılı olur mu olur. Kendilerine sataşan adam olursa döverler mi döverler. Richard Pryor ve Gene Wilder olmadıkları durumlardaki rollerini mükemmel canlandırıyorlar. Wally karakterini canlan-

dıran Richard Pryor filmde olabildiğince bu engel durumunu aleyhine çevirerek filme çok güzel renk katıyor. Kevin Spacey ise bu filmde yardımcı rolde karşımıza çıkıyor. İzlerseniz olayların akışına bırakın kendinizi. Bir de türkçe dublaj bulmanız zor ki kesinlikle altyazılı izleyin. O zaman konuşmalar bile sizi tebessüm sevk edecektir. İzlediğiniz vakte de geçecek bir film. Güzellikler ve komedi bir arada. İyi seyirler.

İşitme Engelliler İçin Öğretmen Kılavuz Kitabı

Öğretmenler olarak işitme engelli öğrencilerimize ve ailelerine yönelik farkındalık oluşturmak onları temel düzeyde bilgilendirmek ve eğitimlerine yardımcı olmak amaçlarıyla "İşitme Engelliler

İçin Öğretmen Kılavuz Kitabı" hazırlanmış ve ülke genelindeki okullarımıza dağıtımı yapılmıştır.

Bu kılavuz kitap Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce Doç. Dr. Şebnem SEVİNÇ, Uzm. Eğt. Ody. Filiz ASLAN, Uzm. Eğt. Ody. Burcu ÖZKAN tarafından "İşitme kaybı nedir, işitme kayıplarının derecesine ve tipine göre sınıflandırılması nasıldır, işitme kaybının çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri nelerdir, işitme kayıplı çocuk için gerekli cihazlar hangileridir, işitme kayıplı çocukların eğitim ortamı aile ortamı ve psikolojik ihtiyaçları nelerdir, işitme kayıplı çocukların okul ve sınıf içi becerilerinin geliştirilmesinde öğretmenlere yönelik öneriler nelerdir?" gibi konu başlıklarını içeren materyal kitap şeklinde hazırlanmıştır. İşitme kaybı olan öğrencileri bulunan öğretmenlerimize, okul yönetimlerimize, çocuklarımızın akranlarına, ve tabii ki velilerimize, yardımcı bilgiler sunan bu kılavuz kitabın alanında önemli bir boşluğu doldurması beklenmektedir.

Kaynakça:

<http://www.sinemalar.com/film/7687/bana-goz-kulak-ol>

<http://orgm.meb.gov.tr/www/isitme-engelliler-icin-ogretmen-kilavuz-kitabi-yayimlandi/icerik/490>

Görsel Kaynaklar :

http://static.tvgcdn.net/rovi/showcards/movie/127528/thumbs/am_09v06871u011r5385_1300x1733.jpg

<http://akhawaat.nl/wp-content/uploads/2015/03/image54.jpg>

SORUN DAVRANIŞLARI ANLAMAK

Yazan: Münevver GÜVEN- Psikolojik Danışman

Çocukların davranışlarının sebeplerini bulmak problemin kaynağını anlamak ve çocukla iletişim kurabilmenin anahtarıdır diyebiliriz. Çocuğun sahip olduğu problemleri davranışın tehdit olarak algılanması yerine soruna çocuğun ilgi ve yardıma gereksinimi olduğu ve belki de doğru davranışın ne olduğu konusunda küçük bir rehberliğe ihtiyaç duyduğunu kabul ederek yaklaşmak çözüm bulmayı kolaylaştıracaktır.

Davranış sorunlarının altında yatan sebepleri bulabilmenin yolu, anne-babanın ve öğretmenlerin empati kurabilmesi ve olaylara onların bakış açısından bakabilmesidir. Çocukların şimdiye kadar yaşadıklarını düşünmek, farklı yaş gruplarında olabilecek önemli olayları belirlemek ve bazı tetikleyicileri de dâhil etmek ve bunların çocuk ve gençlerin üzerinde ne gibi etkileri olabileceğini

düşünmek ve gözlemlemek uygun olacaktır.

Çözüme yönelik yapılacak ilk hamle sorunu analiz etmek ve kaynağını bulmaya çalışmaktır. Çocuğun davranışını kaygı düzeyi, ilgi ve sevgi ihtiyacı, onay ve kabul arayışı, davranış model alıyor oluşu ya da sadece mizacı belirliyor olabilir. Ev ortamının uygun olamamasından ödevlerini yapamıyor; anne- babasının kızacağını ve kendisini cezalandıracağını bildiğinden yalan söylüyor olabilir. Otoriter anne-baba tutumu karşısında intikam almaya çalışıyor ya da farklı bir yolu olduğunu öğrenmediğinden arkadaşlarına vurarak iletişim kurduğunu sanıyor olabilir. Sorunu anlamlandırmak için çocuğu gözlemlenebilir, bire bir görüşmeler yapılabilir, ailesi ve arkadaşları ile görüşülebilir, çocuğun yaşına göre resim-oyun ve çeşitli etkinliklerden ya-

rarlanılabilir. Unutulmamalıdır ki sorun sadece çocuğu ilgilendiren, tek başına çocuğun sahip olduğu bir durum olmayıp çocuğun çevresi ve arkadaşları ile ilgili olabilir. Bunun yanı sıra söz konusu davranışın yanlış bir bakış açısı ile ele alındığı için sorun olarak değerlendirilebileceği olasılığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

- Sorunu analiz ederken dikkat edilecek noktalardan biri davranışın çocuğun gelişim dönemine uygun olup olmadığıdır. 3 yaşındaki bir çocuk hareketli diye hiperaktivite bozukluğu tanısı alamayacağı gibi, ergenlik dönemindeki bir geçte itiraz ettiği için karşıt gelme bozukluğuna sahip olduğu düşünülemez; çünkü iki örnekte de davranışlar çocukların gelişim dönemi özelliğini yansıtmaktadır.

- Sorununun kaynağını belirlerken sorunun nerede (ev-okul-diğer vb.) gerçekleştiği, kimlerle birlikteyken, ne zaman gerçekleştiğini belirlemekte oldukça önemlidir. Çocuk davranışını özellikle okulda ya da bir kişi ile birlikteyken tetikleyen bir olay yaşamış olabilir.

- Davranışın başladığı belli bir zaman, davranışa yön veren geçmişte ya da bugün yaşanmış/yaşanan aile içi şiddet, boşanma, taşınma vb. gibi bir olay varsa bu belirlenmelidir.

- Bunların yanı sıra ailede benzer sorunu yaşayan kimse olup olmadığı problemin çocuğun doğuştan getirdiği özellikleri ile de ilgili olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

- Davranış çocuğun bilgi ve beceri

eksikliğinden kaynaklanıyor olabileceği gibi kişilik yapısı-olumsuz yaşam olayları gibi basitten karmaşığa doğru değişik sebeplerden de kaynaklanıyor olabilir.

Görsel Kaynaklar :

http://svopi.ru/uploads/posts/2015-01/1420537064_tulburare-opozitie.jpeg

<https://demayorvoyaserfeliz.files.wordpress.com/2016/01/demayorvoyaserfeliz.jpg?w=801>

UTANGAÇ ÇOCUKLARI NASIL DESTEKLERİZ?

Yazan: Münevver GÜVEN- Psikolojik Danışman

Utangaçlık her kültürde karşılaşılan evrensel bir kavramdır ve toplumun önemli bir kısmı tarafından yaşanan bir sorundur. Utangaçlık korku, ilgi, gerginlik ve hoş gitme duygularının bir karışımı olarak yaşanır. Utangaç ya da çekingen olan bir çocuk sosyal ortamlarda kendini gergin hisseder ve rahat iletişim kuramaz. Evde konuşkan ve hareketli olmasına rağmen, okulda ve ya diğer çocukların yanında sessiz ve temkinlidir. İletişim kurmak ister ama cesaret edemez. Yeni arkadaşlar edinmekte, oyunlara katılmakta zorluk yaşayabilir.

İçedönük bir çocuk da dışardan gözleendiğinde utangaç gibi görünebilir. Ancak ayırt edilmelidir ki içe dönük çocuklar sessiz ve yalnız kalıp kitap okumayı ya da kendi başlarına vakit geçirmeyi diğer çocuklarla olmaya özellikle tercih ederler. Fazla arkadaşlarının olmaması, oyunlara katılmamaları, fazla konuşma-

maları çekingenlik gibi bir sorundan değil kişilik özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Anne baba ve çocuk etkileşiminin çocuğun utangaçlığı konusunda önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Ebeveyni tarafından sürekli azarlanan, eleştirilen, aşırı korunan, kendi başına yapabileceği şeyleri de yapmasına izin verilmeyen ve böylece yetersiz oldukları hissettirilen çocuklar utangaçlık geliştirebilirler ve bu ilerideki hayatlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Aşağıda utangaç çocuğu destekleyebileceğiniz bazı önerilere yer verilmiştir.

- Çocuğunuza utangaç olduğunu söyleyerek etiketlemeyin.
- Başkalarının önünde eleştirmeyin ve utandırmayın.

•Önceden nereye gidileceğini ve orada kimler olacağını açıklayarak, çocuğu yeni ve bilmediği ortama ya da insanlara hazırlayın.

•Çocuğunuzun çekingen kaldığında ısrar etmeyin, zorlamayın, kızmayın ve çok fazla üstüne gitmeyin.

•Çekingen bir yapısı olduğunu kabullenin ve ortama alışması için zaman verin.

•Çocuklaren çok ebeveynlerini örnek alır, ebeveynin çekingen davranışları, çocuğun çekingenliğini arttıracaktır. Sizin yabancıyla rahat bir iletişim kurmanız çocuk için önemli bir model olacaktır.

•Çocuğunuza eğlenceli gezilerinizden ve edindiğiniz arkadaşlıklardan bahsederek meraklandırmaya ve cesaretlendirmeye çalışın. Ona. Kendisinin nereye gitmek istediğini sorun.

•Çocuğunuzun güvenli ortamda sürekli yeni deneyimler edinmesini sağlayın. Örneğin eve misafir davet edin ve çocuk misafirden başlayın. Ne kadar yabancı kişiler ve yabancı ortamlarda bulunursa çekingenliği bir o kadar azalacaktır.

•Çocuğunuzu aşırı korumayın ve gereğinden fazla yardım etmeyip küçük korkularla baş etmeyi öğrenmesi için fırsat verin.

• Kendi başına yapabileceği etkinlikleri kendinin yapmasını ya da kendi başına gidebileceği yerlere tek başına gitmesini sağlayın. Evde size yardım etmesini isteyebilirsiniz.

•Çocuğunuzdaki sosyal becerileri fark edin ve takdir edin, onun güçlü ve başarılı yönlerini dile getirerek girişken olması için teşvik edin.

Kaynakça:

Üniversite Öğrencilerinin Utangaçlık Düzeylerini Etkileyen

Faktörler, galip yüksel, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 22, Sayı 3 (2002) 37-57

Çocuğum sadece biraz çekingen mi? Çekingen çocuk nasıl desteklenir?, Seher SAYAN, <http://www.isikseli.com/>

Görsel Kaynaklar:

<https://earlyyearsparenting.files.wordpress.com/2014/01/freeimage-7758029-high.jpg>

<http://novastars.vn/wp-content/uploads/2014/10/o-SHY-TODDLER-facebook.jpg>

DAVRANIŞ PROBLEMLERİNDE ÇOCUKLARLA İLETİŞİM

Yazan: Münevver GÜVEN- Psikolojik Danışman

Çocuklar yapabiliyorlarsa en iyisini yaparlar. Eğer çocuğunuzun ya da öğrencinizin sınırları zorladığını, karşıt geldiğini, inatçılık ettiğini ya da fazla isteksiz olduğunu düşünüyorsanız bu zorlayıcı davranışları daha iyi davranmak için gerekli becerilere sahip olmadıkları için gösterdiklerini düşünebilirsiniz. Dikkatlerini toplamakta zorlanıyor, basit bir görevi bile yorucu görüyor, hareketlerinin olası sonuçlarını tahmin edemeyip tepkisel davranıyor, zamanı yönetemiyor, isteklerini ertelemekte ve iş birliği yapmakta, değişiklikleri kabul etmekte zorlanıyor olabilirler.

Bu zorlanmalara sorun yerine çözülmemiş sorun diyelim ve gelişmemiş becerileri tanımlamaya çalışalım.

- Çözülmemiş sorunları olabildiğince somut ve parçalara ayırarak ödev yapmakta zorlanma, derste sırasında oturmakta zorlanma, sabah okul kıyafetlerini giymekte zorlanma şeklinde belirlemek

- Çözülmemiş sorunu tembel olduğu için ödev yapmıyor gibi kendi teorinizi eklemekten ya da akşamdan çantasını hazırlamadığı için sabah okula yetişmekte zorlanma gibi işe yaramamış bir çözümü içeren ifadeler yerine kısa ve yalın ifadeler kullanmak.

Çözülmemiş sorunları tanımladıktan sonra çözüm için çözülmemiş sorun hakkında çocuğun bakış açısını ya da kaygılarını anlamaya çalışacağımız empati aşaması geliyor. Sorun hakkında kendi teorileriniz olabilir ya da sorunun sebebinin çok iyi bildiğinizi düşünüyor olabilirsiniz ama çocukla konuşmadan ve çocuk açısından bakmadan çocuğun sahip olduğu endişelerden emin olamazsınız. Bunun yanı sıra çocuğu anladığınızı onun dilinden ifade etmezseniz gerçek bir empati yapmış olmazsınız.

Çocukla konuşmaya çalıştığınızda, neler oluyor diye sorduğunuzda nadiren anlaşılabilir cevaplar alırsınız..

Bilmiyorum, konuşmak istemiyorum, bu konuda bir sorunum yok gibi cevaplar alma olasılığınız daha yüksektir. Eğer sorunuza cevap alabiliyorsanız daha detaylı bilgi almak için derine inme stratejilerini kullanabilirsiniz.

1. Yansıtıcı bir şekilde dinleyip aklım karıştı, biraz daha açar mısın, biraz daha açıklayabilir misin gibi sorularla daha fazla bilgi alabilirsiniz.

2. Kim, ne, nerede, ne zamanla başlayan sorular aydınlatıcı olabilir.

3. Sorunun neden bazı şartlar altında orta ya çıkıp bazı şartlarda meydana gelmediğini sormak

4. Çözülmemiş bir sorunla karşılaştığında ne hissettiğini, aklıdan neler geçtiğini sormak

5. Çözülmemiş sorunu bileşenlerine ayırmak, çocuğu asıl neyin zorladığını bulmak için yapılması gereken eylemleri tek tek ele almak

Cevap bilmiyorsa bu çok normaldir. Çocuğun soru hakkında düşünmeye ve zamana ihtiyacı vardır. Neler oluyor diye sorarak belki de çocuğun daha hiç düşünmediği konu dikkat çekmiş olursunuz. Eğer o an konuşmak istemiyorsa ısrarcı olmadan konuşmak istememesinin nedenlerini araştırabilirsiniz. Senin konuşmak istemiyorum, seninle konuşmak zorunda değilim gibi bir ifade karşısında benimle konuşmak zorunda değilsin, sana ne yapman gerektiğini söylemiyorum, sana sinirli değilim, seni anlamaya çalışıyorum gibi kabul edici tutumlar ile

Kaynakça:

Zor çocukları anlamak, Ross W. Greene, Net Kitap, Ankara, 2015.

Görsel Kaynakları:

<http://prirodnoroditeljstvo.com/wp-content/uploads/2014/08/razumijevanje-djece-ponasanje.jpg>

tişim kurmada yararlı olabilir.

Çözülmemiş sorun ile ilgili topladığınız bilgiler sizin için bir anlam ifade edene kadar, sorun ile ilgili bilmeniz gereken her şeyi öğrenene kadar derine inmeye ve sorular sormaya devam edin. Sorunu belirlendikten sonra çözüme yönelik '..... yolu olup olmadığını merak ediyorum, bu konuda fikrin var mı, neler yapılabilir vb.' sorularla çocukla işbirliği kurabilir ve çözümü onun belirlemesine yardımcı ya da rehber olabilirsiniz.

- Sorunu tanılama ve çözüm konusunda dikkat edilmesi gerekenlerden biri çocuğun sakince konuşup işbirliği kurmaya hazır olduğu zamanı belirlemek ve o an herhangi bir şey yapmak istemiyorsa ısrarcı olmayıp uygun zamanı beklemektir.

- Davranışa odaklanmak yerine davranışın ortaya çıktığı durumu belirlemek işlevsel olan bir başka tutumdur. Yargılayıcı olmak yerine anlayışlı ve merhametli yaklaşmak işbirliği kurmaya bir adım daha yaklaştıracak ve öfkenizi de azaltacaktır.

- Aynı sorun hakkında kendi endişe ve düşüncelerinizi ' -- hissediyorum/düşünüyorum' şeklinde ben dilinin kullanıldığı ifadelerle çocuğa belirtmek gerektiği de unutulmamalıdır.

- Çözümün her iki tarafında içine sinen, özellikle çocuğun benimsediği, ben bunu yapabilirim dediği çözümler olması oldukça önemlidir.

İLKOKULLAR VE ORTAOKULLARDA REHBER ÖĞRETMENLERE SIK GELEN SORUN ALANLARI VE OLUMLU DAVRANIŞSAL DESTEK PLANI PERSPEKTİFİNDE SORUN ALANLARIN SAĞALTIMI

Yazan: Hakan Tuncel - Şehit Ali Gaffar Okkan Ortaokulu Psikolojik Danışman

Çocukluk döneminden itibaren okullar en önemli sosyalleşme kaynaklarından biri olarak kabul edilirken; öğretmenlerde bu sosyalleşme sürecine çok önemli bir yere sahiptir (Pianta, 1992). Öğretmenler gün içerisinde öğrenci ile çok fazla zaman geçirdiği için hem öğrenciyi yakından tanıma hem de öğrencide meydana gelen değişiklikleri kısa sürede fark edebilme olanağına sahiptir. Bu nedenle öğretmenler, öğrencilerin akademik gelişimlerinin yanı sıra psiko-sosyal gelişiminde de vazgeçilmez bir role sahiptir (Murray, 1995; Myrick, 2003). Sınıf içerisinde öğrencileri ile etkileşime geçerek, olayları öğrencilerin ba-

kışaçasından değerlendirebilen, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları esas alabilen, öğrencilerden gelen yeni fikirlere açık olan ve sınıf içerisinde esnek davranabilen öğretmenlerin, öğrencilerinin sınıf içerisindeki olumlu davranışları arttığı gibi öğrencilerin öğrenmeye olan istekleri de artış göstermektedir. (Pattie, 2000). Benzer şekilde destekleyici öğretmen tutumlarının, okuldan kaçma, davranış problemleri ve akademik başarısızlık gibi istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesinde etkili bir faktör olduğu yönünde araştırma bulguları bulunmaktadır (Hamilton ve Howes, 1992; Pianta, Steinberg ve Rollins, 1995).

İstenmeyen (olumsuz) öğrenci davranışları, sınıf ortamında eğitsel amaçların gerçekleştirilmesinde engel olarak karşımıza çıkan ve sınıf üyelerini de etkileyen her türlü davranışı kapsamaktadır (Akçadağ, 2007). Sınıf ya da okul ortamında istenmeyen bir öğrenci davranışı ile karşılaşıldığında öğretmenlerden, bu tür davranışlara doğru tepkilerde bulunarak, davranışın eğitsel amaçlara ulaştırıcı yönde değiştirilmesine öncülük etmeleri beklenir (Girmen, Anılan, Şentürk ve Öztürk, 2006). Okul ve sınıf kurallarının net olması, öğrencilerin davranışlarının kaydedilmesi, öğrencilere düzenli olarak geri bildirim verilmesi, öğrencilerin davranışsal amaçlar belirlemelerine yardımcı olunması, öğrencinin davranışları ile ilgili bilgilerin ailelerle paylaşılması ve bütün bu adımların belirli bir sistematik içerisinde yürütülmesi okullarda istenmeyen öğrenci davranışlarının azalmasını sağlamaktadır (Kavanagh, 2000).

Literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde; istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemeye yönelik çalışmaların ağırlıklı olarak ilköğretim dönemini kapsadığı görülmektedir (Aksu, 1999; Aydın, 2001; Boldurmaz, 2000; Civelek, 2001; Demiroğlu, 2001; Girmen ve ark., 2006; Öztürk, 2001; Sadık, 2006; Sayın, 2001; Terzi, 2001). Bu araştırma sonuçlarına göre ilköğretim döneminde en sık karşılaşılan

istenmeyen öğrenci davranışları :

- Şiddet
- Saldırganlık
- Başkalarını Rahatsız Etme
- Hiperaktivite
- Öğrenme Gerilikleri
- Kız-Erkek İlişkilerinde Problemler
- Derste Başarısızlık
- Çalma
- Yalan Söyleme
- Küfürlü Konuşmalar
- İçer Kapanıklık
- Öğrenci Çatışmaları
- İsim Takma, Dalga Geçme
- Okula Uyum Problemleri
- Sık Sık Sınıftan Çıkma İsteği
- Dikkat Dağınıklığı
- Öğretmene Karşı Gelme
- Altını İslatma
- Dikkat Çekme
- Arkadaş Bulmakta Zorlanmalar

Olumlu Davranışsal Destek Planı; işlevsel analiz bulgularına, uygulamalı davranış ilkelerine dayalı ve uygulayacak kişilerin değer yargılarına ve becerilerine uygun davranış değiştirme teknikleri uygulamasıdır (Koegel, Koegel ve Dunlap, 1996; Snell ve Brown, 2000). Bu yaklaşım, bireylerin problem davranışlarını azaltmayı, uygun becerilerini arttırmayı ve eğitsel, sosyal, iş yaşamlarını geliştirmeyi hedeflemektedir. Olumlu davranışsal destek öğrencinin bulunduğu çevreyi düzenleyerek, öğrencinin problem davranışlarının ortaya çıkmasını önlemeye ve ortaya çıkan problem davranışları azaltmaya odaklanmıştır. Olumlu davranışsal destek planları hazırlamak için işlevsel analiz yoluyla problem davranışın işlevini belirlemek gereklidir. Ayrıca, planda problem davranışın ortaya çıkmaması için gerekli önlemlere ilişkin bilgiler ve problem davranışa yönelik ılımlı

davranış değiştirme teknikleri yer almaktadır. Buna ek olarak, problem davranış sergileyen bireylerin uygun davranışlarını artırmak ya da uygun davranış kazandırmak için gerekli teknikler de yer almaktadır. Dolayısıyla, olumlu davranışsal destek planlarında, problem davranış sergileyen bireyin yirmi dört saatini planlayarak ve gerekli çevresel düzenlemeleri sağlayarak, problem davranışlar azaltılmakta ve uygun davranışlar artırmaktadır. Ayrıca, bu yaklaşımla davranış değiştirme tekniklerini kullanacak bireylerin değer yargıları, becerileri göz önünde bulundurulmaktadır. Böylece, istenilen davranış değişikliklerinin kalıcı olması ve genellenmesi artmaktadır. Bu nedenle, problem davranışların azaltılmasında olumlu davranışsal destek planlarının kullanılması oldukça önemlidir.

ÖRNEK OLUMLU DAVRANIŞ DESTEK PLANI

PROBLEM DAVRANIŞ İÇİN OLUMLU DAVRANIŞ DESTEĞİ PLANI

Öğrenci : xxxx

Sınıfı : 4/

Programı Uygulayan : yyyy

Program Tarihi : ... / ... / 200.

PROBLEM DAVRANIŞIN TANIMLANMASI

A) Tanım: Sınıfta gezinme: Günde en az iki defa, ortalama sekiz dakika süresince sınıfta gezinme davranışını göstermektedir.

B) Davranış Öncesi: Yerinde öne-arkaya, sağa-sola sallanmaya başlar, ağlar, yere uzanır. (masaya başını koyar).

C) Davranışı Ortaya Çıkaran Değişkenler: Yapılan etkinlikte başarısız olduğunda, kendisiyle ilgilenilmediğinde (sürekli kendisiyle öğretim yapılsın, konuşulsun istiyor.) ve engellenildiğinde (oynamakta olduğu materyal elinden alındığında) problem davranış ortaya çıkabiliyor.

D) Sıklığı / Yüzdesi: Problem davranış bir gün boyunca ortalama iki defa ortaya çıkıyor; davranış ortalama olarak sekiz dakika sürüyor.

UYGUN ALTERNATİF DAVRANIŞIN TANIMI

A) Tanım : Dikkat çekmek için etkinliği bırakmak yerine; parmak kaldırabilir, isteğini sözel olarak ifade edebilir. Örneğin, "öğretmenim ödevime bakar mısın, ödevimi yapamıyorum yardım eder misin?" gibi. Etkinliklerde başarısız olduğunda öğretmenden yardım, etkinlik tekrarı isteyebilir.

B) Öğretim Yöntemi: Alternatif davranışlar ödüllendirilerek, problem davranışlar görmezden gelinerek öğretilir. Örneğin, sırasında oturup, öğretmeni dinlediği durumlarda bu davranışı vurgulanarak ödüllendirilir, sınıfta gezindiği durumlarda ise hiç ilgilenilmez, gezinme davranışına ödül olacak hiçbir uyaran verilmez.

ÇEVRESEL DÜZENLEMELER

A) Daha Uygun ve Bağımsız Olabilmesi İçin Öğrenciye Gerekli Beceriler:

Parmak kaldırarak söz hakkı isteme

İsteklerini sözel olarak ifade edebilme

Sıra bekleme. Örneğin, oyun etkinliklerinde, sırası gelince oynaması gibi.

B) Baş Etme Becerileri:

Başarısızlığı kabullenme, başarısızlığı gidermek için yeni yollar deneyebilme.

Sirasını bekleme, sırası geldiğinde harekete geçme.

C) Sınıf / Okul Düzenlemeleri: Problem davranışa neden olabilecek materyaller öğretim süreci için gerekli değilse, ortamdaki kaldırılmalıdır. Etkinliklerde başarısız olduğunda, başarısızlığı çevresindeki kişiler (öğretmenler, öğrenciler, stajyerler) tarafından vurgulanmamalı, başarısızlığı hiçbir şekilde espi konusu yapılmamalı.

ÖĞRETİM

A) Pekiştireçler:Hoşlandığı;

Sosyal: Aferin, çok güzel olmuş vb.

Simgesel: Defterine yıldız atmak, pekiyi yazmak.

Birincil: Cips, kraker, gofret.

Etkinlik: Top ile oyuncak arabalarla, kumla oynamak.

Hoşlanmadığı;

Etkinliklerde başarısız olma.

Etkinlik dışı bırakılma.

Sevdiği materyalin elinden alınması.

B) Pekiştireç Tarifesi: Önce sürekli pekiştirme daha sonra zaman aralıklı pekiştirme (sabit / değişken oranda) tarifesi kullanılacak.

YÖNTEM

A) Yöntem: Olumlu davranışların pekiştirilmesi, problem davranışların görmezden gelinmesi. Alternatif davranışlar pekiştirilerek öğretilecek. Pekiştireçler zamanla geri çekilecek, davranışın genelleştirilmesi sürecine geçilecek.

B) Yöntem İçin Gerekçe: Alternatif davranışlar kazanıldığında (yerinde oturma, isteklerini sözel olarak ifade etme) problem davranışlar azalacaktır. Etkinliği bırakmanın, yerinden kalkıp gezinmenin hiçbir pekiştirecini öğrenci görmeyecek, yerinde oturma etkinliği sürdürmenin pekiştireçlerini görecektir. Pekiştirilen, yerinde oturma davranışının sıklığının, süresinin artması düşünülmektedir. Pekiştirilmeyen, görmezden gelinen sınıfta gezinme davranışının ise sıklığının, süresinin azalacağı düşünülmektedir.

KAYIT TUTMA

Veri toplama yöntemi : Anlık zaman örnekleme kayıt formu kullanılacaktır.

UYGULAYACAK KİŞİ

Programı iki sınıf öğretmeni ve iki stajyer uygulayacak. Programın uygulanabilmesi için sınıfta bulunan bütün öğretmenlerin programdaki hedefleri bilmesi ve hedeflere ulaşmada gerekli davranışları göstermesi gerekmektedir.

Uygulanan programdan öğrencinin ailesi de haberdar edilerek, programın aile tarafından da desteklenmesi sağlanacaktır.

Kaynakça:

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/71/01/747326/dosyalar/2013_03/13011700_uygunolmayandavran%C4%B1lar%C4%B1%20azaltmaknolmuyakla%C4%B1m.ppt.doc

<https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKewjoprzLrLjAhWij3IKHZNzDpoQFgghMAE&url=http%3A%2F%2Fdergiler.ankara.edu.tr%2Fdergiler%2F39%2F49%2F442.pdf&usq=AFQjCNH0yMmX3gi0sNBPMPK7EiARDLUAQ>

http://www.psikorehberim.com/dokumanlar/ozel_egitim/ozel_Egitimde_Davranis_Degistirme_Uygulamaları.ppt

1. Abalı, O., Onur, M. Gürkan, K., Çelik, Ö., Tüzün, Ü. (2006). İlköğretim Çağı Çocuklarındaki Davranım Bozukluğu Semptomlarının Sosyodemografik Verilere Göre Değerlendirilmesi. Düşünen Adam, 19(1):14-19.

2. Arkan, B. Ve Üstün, B. (2009). Davranım Bozukluğu Olan Çocuklara Psikiyatrik Yaklaşımda Anne-Baba Eğitim Programları: İki Örnek Bağlamında Bir Değerlendirme, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 1:155-174.

3. Austin, V.L., (2012). Çocuk ve Ergenlerde Duygusal ve Davranışsal Bozukluklar. Editör. Mustafa Özekeç. Nobel Yayınevi.Ankara.

4. Ögel, K., Taner, S., Eke, C., (2003). Çocuk Dostu Okul-Riskli Davranış Gösteren Çocuğun da Dostu Okul. Unicef.

5. Ögel, K., Eke, C.Y., Tan, I., Erol, B. (2005). Zor Çocuk ve Gençler, Rehber Öğretmenler için Öğretmen Eğitimi Kılavuzu

6. www.mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/06/.../19111516_uyum.doc

7. <http://notoku.com/problemi-olan-cocuklarin-anne-babalarina-oneriler>

Görsel Kaynaklar:

<http://www.tcdailyplanet.net/wp-content/uploads/files/2012/February/teachers-p3.jpg>

http://cdn1.theodysseyonline.com/files/2015/08/15/6357519974830176671578239929_article%25206--%2520teacher.imgopt1000x70.jpg

<http://www.vikilike.com/wp-content/uploads/%C3%A7ocuk-ders-%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma.jpg>

<http://universityhub.ca/wp-content/uploads/2014/07/teacher-guidelines-for-social-media1.jpg>

FİLM& KİTAP KÖŞESİ

Yazan: Halide ABBAK- Psikolojik Danışman

Çocuğunuzla İşbirliği Yapın

Yazan: Elizabeth Pantley

Yakamoz Yayıncılık 304 syf.

Anne-Baba olmak dünyanın en zor

mesleğidir. Bu nedenle, işbirliğinin hâkim olduğu bir atmosfer yaratmak, tüm aile için şifalıdır.

- Yalvarıyor, bağırp çağırıyor ya da azarlayıp gerektiğinde cezalandırıyor-sunuz ama çocuğunuz yine de size meydan mı okuyor?
- Kendinizi çaresiz hissedip sinir krizinin eşiğine geldiğiniz anlar oluyor mu?
- Çocuk-ev-iş derken koşturmaktan bitap düşüp kendinize zaman ayıramıyor musunuz?

Paniklemeyin; Çocuğunuzla İşbirliği Yapın imdadınıza yetişiyor!

Çünkü;

- Çocuklarınızla daha etkili bir iletişim kurmanıza yardımcı oluyor,
- Sevgi dolu ve destekleyici bir tutumla çocuklarınızı disipline etmeyi ve kötü davranışlarının, nasıl sonlanacağını onlara anlatmayı öğretiyor.

Öfkenizi nasıl dindirebileceğinizi -ya da kontrol edebileceğinizi- ve nasıl soğukkanlı kalabileceğinizin pratik yollarını gösteriyor,

- Önerdiği teknikleri uyguladıkça çileden çıkacağınız anların gittikçe azalmasını sağlıyor.

- Ve en önemlisi, kendinizi daha iyi hissetmeniz ve eşinize zaman ayırabilmeniz için ipuçları veriyor.

Bu kitapta yer alan araç ve becerilerle mutlu, kendine güvenen, disiplinli çocuklar yetiştirme hedefine ulaşabilir ve bu süreçten keyif alabilirsiniz!(Tanıtım Bülteninden)

Zor Çocukları Anlamak

Yazan: Ross W. Greene

Net Kitap, 248 syf.

Çılgıkatmak, küfretmek, ağlamak, vurmak, tekmelemek, tükürmek, ısırarak... Bunlar, beklentilerimizi karşılamakta zorlanan çocuklarda gördüğümüz zorlayıcı davranışlardan bazıları. Bu davranışlar, genellikle ebeveynlerin öfkelenmesine, sinirlenmesine, yorulmasına ve kendilerini çaresiz hissetmelerine neden oluyor. Bu kitapta, Prof.Dr. Ross Greene çocuğunuzun bu tavırları neden ve ne zaman sergilediğini ve onlara cezalandırıcı olmayan, onlarla çatışmayan, insani ve etkili bir şekilde nasıl karşılık vereceğinizi anlamana yardımcı oluyor.

- Zorlayıcı ataklara neden olan etmenleri anlamak.

- Zorlayıcı atakların yaşanabileceği özel durumları tanımlamak.

- Zorlayıcı atakları, onları tetikleyen sorunları çözerek azaltmak veya ortadan kaldırmak.

- Sorunları tek taraflı ve tepkisel bir yaklaşımla değil de işbirlikçi ve proaktif bir şekilde çözmek.

- Çocuğunuzun daha esnek olabilmesi, sorunları çözebilmesi ve hayal kırıklığıyla daha uyumlu bir şekilde başa çıkabilmesi için ihtiyaç duyduğu becerileri geliştirmesine yardımcı olmak.

- Siz ve çocuğunuz arasındaki düşmanca tavırları ve gerginliği ortadan kaldırmak.

Doktor Greene'in yol göstericiliği sayesinde Çocuğunuzla, iletişime ve karşılıklı saygıya dayanan yeni bir ilişki kuracaksınız.(Tanıtım Bülteninden)

SOS Ana Babalara Yardım

Yazan: Lynn Clark

Evrin Yayınları, 270 syf.

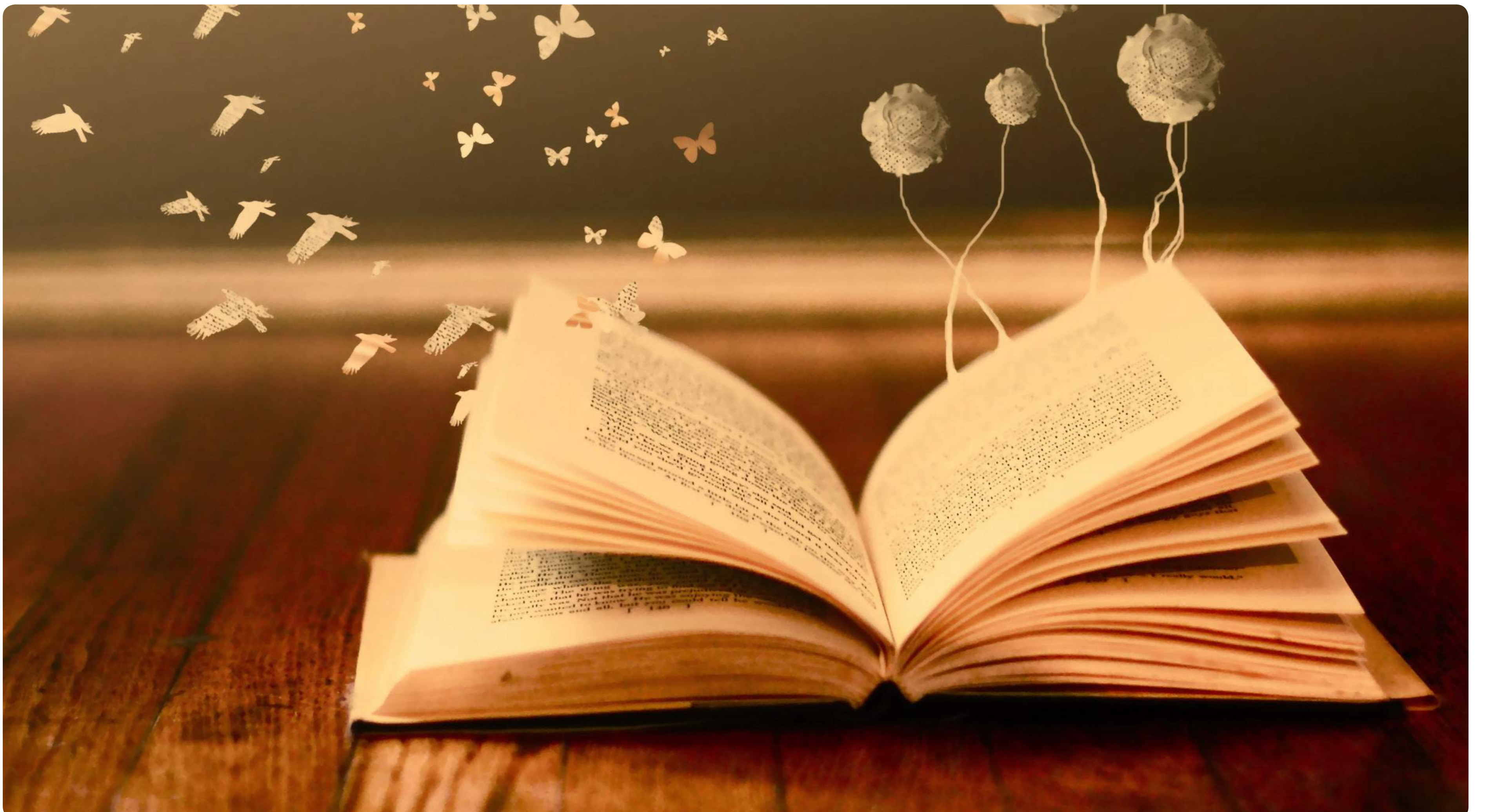

Çocuğunuzu dövmeden eğitmeniz mümkün.

'Çocuğumu dövdüğüm için kendime çok kızıyorum, ama nasıl terbiye edeceğimi bilemiyorum.' Nazlı hanım, 4 yaşındaki alican'ın annesi.

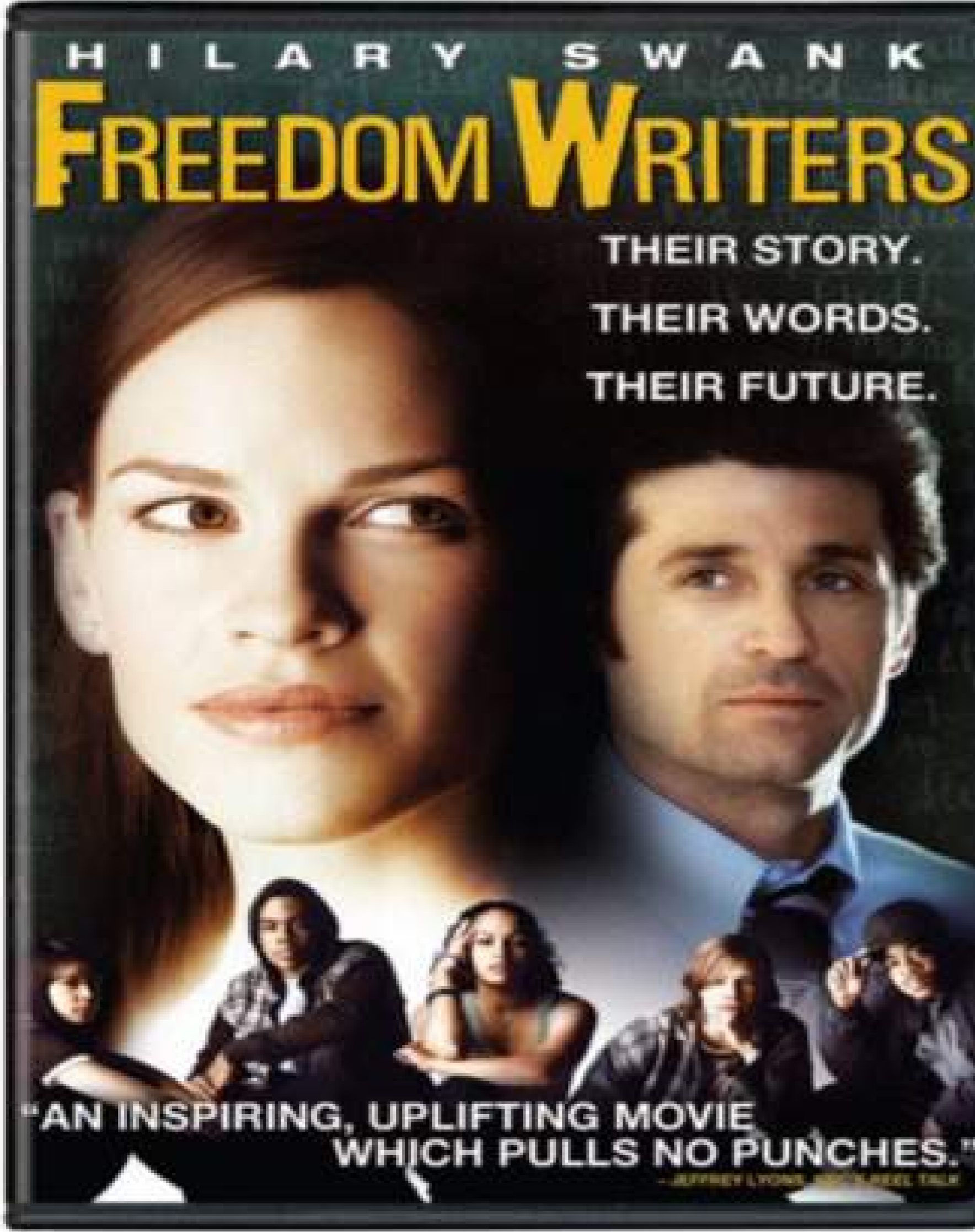
'Geçen gün çarşıda istediğini almadığımızda kendini yerden yere attı. Ne yapacağımızı bilemedik.' Ayten hanım, 3 yaşındaki Mert'in annesi.

'...Kitap, çocukların davranışlarının nasıl düzenlenebileceği hakkında uygulanabilir öneriler ve bir sistem getiriyor. İstenmeyen davranışlara nasıl sınır koyar ve bu sınırları nasıl hayata geçirebiliriz? Hem de bütün bunları yaparken çocukla ilişkimizi geliştirerek, kuralların onun yararına olduğunu ona göstererek...' Dr. Yankı Yazgan'ın sunuş yazısından.(Tanıtım Bülteninden)

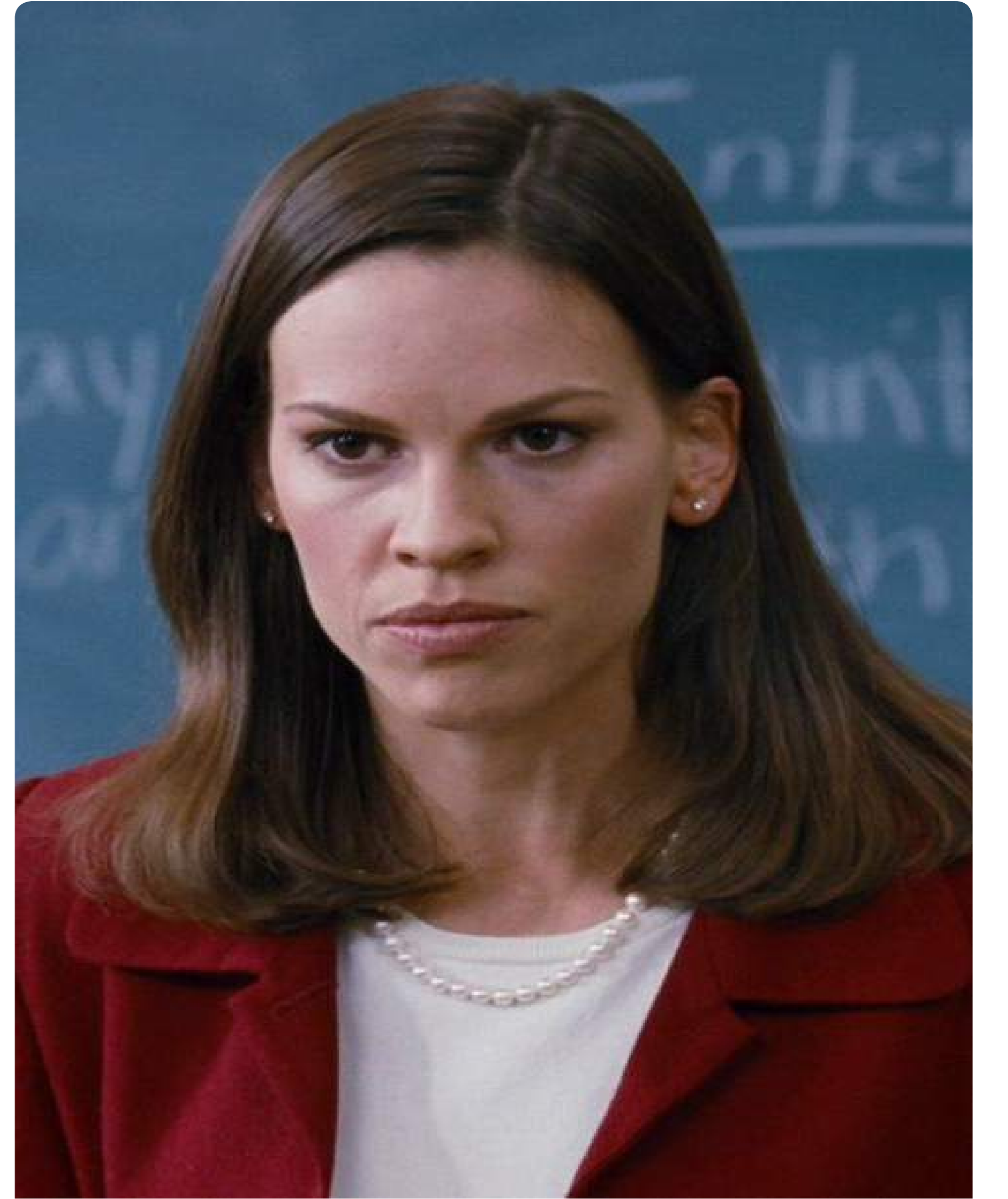

ÖZGÜRLÜK YAZARLARI(2007)

Tür: Dramatik Komedi ABD

büyük tepkilere yol açar. Çünkü öğrenciler, hayatta yüzleştikleri ırksal ve toplumsal acı gerçekleri farkına vararak öğretmenlerinin saf idealizmi bırakmasını isterler. Zaman içinde onlarla iletişim kurmayı başaran Erin, herbiri birbirinden farklı hikayesi olan bu gençleri, kendi hikayelerini yazmaları ve bunu da birbirleri ile paylaşmaları konusunda cesaretlendirir. İşte tam da bu yazılar, öğrencilerin hayata tutunmalarını sağlayan bir araca dönüşecektir. Oscar ödüllü oyuncu Hilary Swank'ın rol aldığı film, Erin Gruwell isimli bir öğretmenin gerçek hayat öyküsünden uyarlanmıştır.

Genç bir öğretmen kendisini, öğrencilerine hoşgörü kavramını, bunu önce kendileri üzerinde uygulamayı ve eğitim sözcüğünü, okul hayatlarının ötesine taşımayı öğretmeye adanmıştır. İdealist öğretmen Erin, çok başka dünyalardan gelen karakterlerle uğraşmak zorundadır. Aslında farklı ırklardan gelen bu öğrenciler için okul, sadece yaşları gereği orada bulunmak zorunda oldukları bir yerdir.

Erin, kendi yöntemleri ile onlara yakınlığa çalışsa da bu niyeti daha da

Kaynakça:

<http://www.beyazperde.com/filmler/film-60975/>

Görsel Kaynakları:

<http://static.idefix.com/cache/0/270/352642>

<http://img1.dr.com.tr/pimages/Content/Uploads/ProductImages/769184/8ba58adf-d982-453f-934a-4298b13782f1.jpg>

<http://static.idefix.com/cache/0/270/42932>

<http://sancaktepekitap.com/images/arkaplan/15.jpg>

<http://ecx.images-amazon.com/images/I/511UJUiVu-L.jpg>

<http://kulturkokoska.com/wp-content/uploads/2014/12/Freedom-Writers.jpg>